

Stáhtaráđđi Erna Solberg.
Lassedieđáhusa sámepolitihka birra ovdanbuktin.
Karášjogas 31.5.2002 dbm. 10.00.

Mun lean ilus go beasan ovdanbuktit St.dieđ. nr. 33 (2001-2002) Lassedieđáhus St. dieđáhussii nr. 55 (2000-2001) Sámepolitihka birra.

Sámelága mearrideami oktavuodas mearridii Stuorradiggi ahte ráđdehus oktii áigodagas galgá bidjat ovdan dieđáhusa Stuorradiggái sámepolitihka birra. Lassedieđáhus mii dál biddjojuvvo ovdan, bidjá ovttas St. dieđáhusain nr. 55 rámmaid sámepolitihkkii dán áigodahkii. Mun anán danne ahte ráđdehus lea deavdán Stuorradikki ovdehusa ahte oktii juohke stuorradiggeáigodagas biddjojuvvo ovdan stuorát dieđáhus sámepolitihka bajit linjáid birra. Dát mearkkaša ahte boahhte stuorát dieđáhus sámepolitihka birra biddjojuvvo ovdan stuorradiggeáigodagas 2005-2009. Áigumuš lea bidjat dieđáhusa ovdan árrat áigodagas. Ii leat šiitimis ahte Stuorradiggi dattetge dán stuorradiggeáigodagas oažžu giedahallamii máŋga ášši main lea stuorra mearkkašupmi sámiide.

Lassedieđáhus mii dál biddjojuvvo ovdan joatká sámepolitihka váldolinjáid maid vuolggasadjin lea Vuodđolága § 110 a, mas nannejuvvo ahte stáhta ei-seválddit leat geatnegahttojuvvon lámčit dilálašvuodaid nu ahte sámi álbmotjoavku sáhtá váfistit ja gárgedit iežas giela, kultuvrra ja servodateallima. Politihkalaččat lea govdes ovttamielatvuohta dáid váldolinjáid hárrái Stuorradikkis. Sem-julggaštusa vuodul lea lassedieđáhusas liikká veaháš eará fokus ja lahkaneapmi muhtun duovdagiidda go St.dieđáhusas nr. 55.

Dieđáhusa oasis I ovdanbuktojuvvo Ovttasbargaráđdehusa sámepolitihkalaš vuodđolávdi. Bargadettiin vuodđolávddiin leat Sem-julggaštus, ráđdehusbellodagaid prográmmat ja álbmotrievttalaš geatnegasvuodát adnojuvvon vuolggasadjin. Vuodđolávddis nannejuvvo earret eará ahte ráđdehus áigu válgat politihka mii suddje earaláganvuodaid ja máŋggadáfotvuođa rievtti ja árvvusatnima. Lassin ollásuvvo makkár mearkkašupmi lea das ahte ráđdehusa ja Sámedikki ovttasbargu gárgeduvvo, ja ahte vejolašvuodát lámččojuvvojit sámi gillii, sámi ealáhuseallimii ja sámi vieruiduvvamiidda.

Dieđáhusa oasis II ovdanbuktojuvvojit odasmahttimat ja muddemat St. dieđáhusa nr. 55 ektui.

Oassi III lea vástáduš Stuorradikki giedahallamii Dievadasdieđáhusa, mas ráđdehus bivdojuvvo dieđihit Sis-Finnmárkku dili birra. Lassedieđáhusas addojuvvo sihke guovllu birgenlágiid dili odasmahttojuvvon válddahallan, ja válddahallan mo ráđdehus sáhtá lámčit vejolašvuodaid ealáhusegárgedeapmái guovllus.

Oassi IV čilge makkár sisdoallu ja mearkkašupmi gieskat celkojuvvon Alimusrievttiduomuin ”Selbuáššis” ja ”Čáhputáššis” lea. Goappašat duomu siskkildit vuoigatvuodaid háhkama ”dološ áiggi rájes geaveheami” vuodul, ja dain lea mearkkašupmi sámi riektedilálašvuodaide.

Diedáhusa sisdoallu

Dasgo dát lea lassediedáhus, de geažida dat ahte sámepolitihkka ii rievdda nu sakka sámepolitihka ektui maid ovdalaš ráđđehusat leat válgan. Juos eará ii leat celkojuvvon, de doarju ráđđehus dan maid Stoltenbergráđđehus ovdanbuvttii iežas diedáhusas. Seammas ii sáhte lassediedáhus oktan St.diedáhusain nr. 55 ollislaččat válldahallat sámepolitihka. Sámepolitihkka gárgeduvvo bálddalaga oppalaš politihkkagárgedemiin, mas maiddái lea mearkkašupmi sámi gillii, veahkadahkii ja kultuvrii. Dat máksá ahte ráđđehus áigu diedihit Stuorradiggái sámepolitihka birra sihke jahkásaš diedáhusaiguin Sámedikki jahkediedáhussii, ja sámi geahččanvuogi ovttaiduhttimiin eará stuorradiggediedáhusaide.

Nugo lea diehttevasas, de ovdanbiddjojuvvo vel nubbi diedáhus sámepolitihka birra stáhtarádis odne bearjadaga. Oahppo- ja dutkanministtar dat lea ráhkadan diedáhusa alit sámi oahpu ja dutkama birra.

Vuodđolávdi

Deatalaččamus oassi diedáhusas dáidá leamen ráđđehusa sámepolitihkalaš vuodđolávdi. Dás celkojuvvo ahte sámepolitihka vuodusin leat olmmošvuoigatvuodát, mat leat earret eará nannejuvvon Vuodđolága §:s 110c. Viidáseappot váldojuvvojit ovdan riikkaidgaskasaš konvenšuvnnat main lea mearkkašupmi sámepolitihkkii, nugo ILO-soahpamuš 169 Eamiálbmogiid birra ja ON-konvenšuvdna 1966 siviila ja politihkalaš vuoigatvuodaid birra, artihkal 27. Das lohka ahte etnalaš veahádagain earret eará lea riekti dikšut kultuvrraset ja geavahit gielaset. Go juo lean vuos namahan Vuodđolága § 110c, de áiggun maiddái namahit Vuodđolága § 110a, mas čuožžu čállojuvvon ahte ”Stáhta eseválddit leat geatnegahttojuvvon láchit dilálašvuodaid nu ahte sámi álbmotjoavku sáhtta seailuhit ja ovddidit iežas giela, kultuvrra ja servodateallima”, juoga masa maiddái lea čujuhuvvon vuodđolávdis.

Vuodđolávdis daddjojuvvo viidáseappot ahte ráđđehus áigu válgat politihka mii suddje earaláganvuodaid ja mánggadáfotvuoda rievtti ja árvvusatnima. Ráđđehus áigu danne válgat kultur- ja diehtopolitihka mii dahká juohkehačča oadjebassan iežas ja eará olbmuid kultuvrralaš identitehtii. Ráđđehus háliida láchit dilálašvuodaid sámi kultuvrra mánggadáfotvuoda seailuheapmái ja viidásetgárgedeapmái.

Dát máksá ahte mánggadáfotvuohta iešalddes lea árvu, ja ahte ráđđehusas ii leat miige ulbmiliid standárdiseret ovttaskasolbmo. Kultuvrralaš mánggadáfotvuohta lea riggodahkan Norgii. Sámi mánggadáfotvuodas lea maiddáí árvu. Sámi kultuvra albmanuvvá mángga láchkai, sihke ealáhusheiveheami, geografijja, árbevieru ja odđaáigásašvuoda hárrai jna. Dán mánggadáfotvuoda háliidit mii bisuhit.

Vuođđolávddis čujuha Ráđđehus maiddáí ahte sámi kultuvra dárbbáša oainnálmahttojuvvot. Sámi kultuvra lea oassi Norgga kulturárbbis. Sámi kultuvrra, servodateallima, giela ja historjjá oainnálmahttima hárrái lea olu dáhpáhuvvan mañimuš jagiin. Dieđán ovdamearkka dihtii ahte Romssa buohcceviessu juo 1992s lei galbejuvvon sihke dáro- ja sámegillii. Sápmelašvuohta lea maiddáí ihtán eambo skuvlálágádusas ja mediain, ii uhcimustá rádios ja TV:s. Sámi kultuvrra ja historjjá oainnálmahttin lea maiddáí miellaguoddogážaldat. Sámi geaidnogalbbaid ceggen dahje digaštallan dán birra lea muhtun guovlluin iktán negatiiva miellaguottuid sámi kultuvrii. Danne lea dát dakkár gažaldat mainna ferte várrugasat meannudit. Mu ja ráđđehusa vuolggasadjin lea ovttaskasolmmoš. Dat máksá ahte olmmoš lea ovtaárvosaš leš dal sápmelaš, dáža, kvena vai seaguhus. Seammas lea min kultuvrras ja min kultuvrralaš ruohttasiin iešárvu man lea veara várehit ja diehtit. Danne lea ulbmilin oainnálmahttit sámi kultuvrra ja historjjá, maiddáí iešguđet báikkálaš birrasis. Juoga mii dahká Davvi-Norgga čearggusin, lea kultuvrralaš mánggadáfotvuohta. Vuodđolávddis dadjat mii viidáseappot ahte identitehta odđaáigásaš máilmmis sáhtta leat mohkkái. Juohke ovta duohken lea meroštallat leago son sápmelaš, kvena, dáža vai visot dát.

Giella

Dieđáhusas háliidit oainnálmahttit barggu mii dahkkojuvvo sámegiela seailuheami dihtii. Oassin globaliseremis jápmet eatnat gielat máilmmis. Giellajápmin lea álelassii dáhpáhuvvan máilmmehistorjjás, gii hupmá ovdamearkka dihtii preussagiela dahje láhtengiela dán áigái? Ráđđehus atná goit sámegiela seailuheami ja gárgedeami ulbmilin iešalddes. Dán barggus lea erenoamáš deatalaš bures gulahallat Sámedikkiin guđe láchkaigalgá návccaid atnit. Mu mielas orru ovdamearkka dihtii deatalaš ahte Donald jorgaluvvo sámegillii (Vulle Vuoljaš). Dál ii galgga dát ipmirduvvot makkárga válgamiin, muhto sáhtán dadjat ahte Donald jorgaleapmi sámegillii lea buorre evttohus, dasgo dat addá mánáide vejolašvuoda lohkat eatnigielaset.

Okta konkrehta doaibmabidju dieđáhusas lea ahte preassadoarjaga juogedettiin sámi aviissaide deattuhuvvo sámegiela geavaheapmi eambo go dál.

Seammás háliidan dadjat ahte sámi aviissain, sihke darogillii ja sámegillii, lea sin iežaset funkšuvdna. Mun ieš ja mu ámmátolbmot lohkat sámi ođđasiid dárogillii internehta bokte, ja čuovvut mielde mii dáhpáhuvvá. Nu ahte sihke sámegiel ja dárogiel sámi aviissain lea sin funkšuvdna maiddá boahhteáiggis.

Lassediedáhusas addojuvvojit seammás odasmahttojuvvon dieđut barggus maid ráđdehus dahká sámegiela nannema beales. Doaibmajut mat leat juo almmuhuvvon dahje čađahuvvon leat:

- Lasihuvvon juolludusat gielddaid guovttegielatvuhtii
- Sámelága giellakapihttala dárkkisteapmi addin dihtii Sámediggái stuorát luđolašvuoda sámegiela organiserema hárrái
- Sámi báikenammanevvohaga ođđasisorganiseren
- Mánngagielat gieldda- ja fylkkanamat (namalassii Finnmárkku fylkka-gieldda sámegiel namma, bálddalas sámegiel ja dárogiel (ja suomagiel) namaid sisabuktin gielddaide mat dan háliidit
- Nammalága nuppástuhtin mii rahpá vejolašvuoda sámi nammavieruid geavahit (dán lága lea juo Stuorradiggi mearridan, ja dat bohtá fargga fápmui)
- Raportta ”Sámi čálamearkačoahkit ja IT” čuovvoleapmi
- Veahkehit Sámedikki bajit plánain sámegiela ja IT (eSápmi) váste

Ealáhuseallin

Mun gulan bellodahkii man vuolggasadjin lea ahte priváhta olbmot dat galget doaimmahit ealáhuseallima. Almmolašvuoda rolla ferte danne leat vejolašvuodaid lámččin ealáhuseallimii. Oppalaš ealáhuspolitihka bokte áigu ráđdehus danne lámčit vejolašvuodaid buoret rámmaeavttuide ealáhuseallimii, maiddá sámi guovlluin.

Ráđdehus áigu lámčit dilálašvuodaid sámi ealáhuseallima gárgedeapmái. Dát gusto namalassii ealáhuseallimii mii vuodđuduvvá sámi kultuvrii, dahje ealáhussii mii veahkeha gárgedit árbevirolaš sámi guovlluid. Ráđdehus áigu lasihuvvon luđolašvuoda bokte ealáhusdoibmiide arvosmahttit ealáhusdoaimma mii lea heivehanábas, ekonomalaččat guoddinnávccalaš ja mii uhccán vuodđuduvvá almmolaš doarjagii.

Mii leat dakkár guovllus riikkas gos eai leat váilon pánat dasa mii sáhtášii dahkkojuvvot arvosmahttin dihtii ealáhuseallima. Deatalaš sámi guovlluin lea váldit vuhtii kultuvrralaš ja ekonomalaš rámmaeavttuid mat leat vuodđun. Jurddašan namalassii nugohčoduvvon dálloalloekonomiija dahje dálloal-loulbmálašvuoda mii gávdno uhcit eanet sámi guovlluin. Mun in áiggo oahpahit geasage dálloalloekonomiija ja dálloalloulbmálašvuoda birra. Dattetge háliidan dušše dadjalit ahte dálloalloulbmálašvuodas adnojuvvo máškitvuohtha

bargoáiggi, bargočatnasumi ja luomu hárrái buorrin. Seammás ferte áicat vejo-
lašvuodaid maid kultuvrralaš ovdehusat addet.

Finnmárkku eatnamat ja čázit

Diedáhusas namahuvvo maiddá juoga mii lea almmolaččat dovddus, muhto mii lea dakkár sámepolitihkalaš ášši masa giddejuvvo stuorra beroštupmi. Dát guoská Finnmarkku eatnamiid hálddaheapmái. Diedán ahte lea leamaš guhkilmas digaštallan dán birra buot bellodagain, erenoamážit Finnmarkkus. Ráđđehus áigu bidjat ovdan láchkaevttohusa boahhte gida. Ráđđehus justiisaministara bokte lea nugo diehtibehtet ovdanbuktán gaskaboddosaš sárgosa mas leat iešguđetlágan čovdosat guđe láchkai eatnamat boahhteáiggi galggašedje hálddahuvvot, ja son deattuha sakka gulahallama sihke Sámedikkiin ja Finnmarkku fylk kadikkiin ášši giedahaladettiin.

Dát ášši leat váttis, ja lea leamaš áddjái čielggadit. Seammás sáhtta leat ovdu ahte ášši lea ádjánan nu guhká, ja ahte das lea vuđolaččat digaštallojuvvon. Doaivvun ahte gávdno čovddus mainna buohkat sáhttet eallit, ja lassin doaivvun ahte digaštallan lea mielddisbuktán ahte buohkat Finnmarkkus, sihke sámi ja ii-sámi birrasis nanosmuvvet dáinna.

Lassediedáhusas lea kapihtal mii váldá ovdan alimusrievttiduomuid Čáhputáššis ja Selbuáššis. Ráđđehus áigu árvvoštallat goappašiid duomu vuđolaččat ovdalis namahuvvon láchkaevttohusa olis Finnmarkku riektedilálašvuodaid ja vuđđohálddaheami birra. Guđe muddui duomuin šaddá mearkkašupmi sámi vuoi-
gatvuodalávdegotti bargui guovlluin lullelis Finnmarkku, ferte lávdegoddi ieš gávnnahit, oktan eará čuožžovaš riektegeavadiin. Diedáhusas čilgejuvvojit dán guovtti ášši válđočuoggát, ja ráđđehusa gaskaboddosaš kommeanttat.

Válgaortnet

Eará fáddá mii bokta stuorra beroštumi Sámedikkis ja Sámedikki jienasteddjiid gaskkas, lea gažaldat Sámedikki válgaortnega birra. St.diedáhusas nr. 55 daddjuvvo ahte Sámediggi ieš galgá beassat mearridit bajit prinsihpaid Sámedikki válggaid hárrái. Lassediedáhusas lea dát muddejuvvon veaháš. Min vuolggasadjin lea ahte Sámedikki válggaid njuolggadusat berrejit mearriduvvot Stuorradikkis, muhto ahte mii seammás vuordit Sámedikki válgadoaibmagotti árvalusa ovdal go das dahkat loahpalaš mearrádusa.

Min oainnu duogážin leat earret eará gielddoaibmagotti mearkkašeamit suorradiggediedáhusaide Sámedikki doaimma birra. Gielddoaibmagoddi atná deatalažžan ahte Sámedikkis lea lobálašvuohka, ja lea čujuhan erohusaide válgabiirriid gaskkas jienaid hárrái mat leat juohke mandáhta duohken.

Gažaldat válganjuolggadusain lea maiddái konstitušuvnnalaš. Sámedikki lea Stuorradiggi ceggen, ráđđehusa evttohusa mielde, vuoduštusain ahte dat galgá leat ovddasteaddji orgánan sámi veahkadahkii.

Mii gusto ieš váлгаortnegii, de lea deatalaš ahte Sámediggái váfistuvvo lobálašvuohta, buot sámi joavkkuin. Sámediggi vuodđuduvvá prinsihppii ahte veahádagaide galget váfistuvvot vuoigatvuođat. Danne ii leat ulbmilin ahte galget leat seamma olu jienat juohke mandáhta duohken. Goitge, juos váikkuhusat šaddet beare stuorisin, de sáhttet muhtumat eahpidit lobálašvuođa.

Deatalaš lea ahte speallanjuolggadusaid hárrái sohppojuvvo. Buoremus livččii danne juos livččii govdes ovttamielatvuohta, sihke sámedikkis, stuorradikkis, iešguđet bellodagas ja iešguđet guovllus sámediggeválggaid prinsihpaid hárrái. Mun lean gal gullan ahte leamaš garra digaštallamat Sámedikkis dán gažaldaga birra. Ii leat sealvi ahte gávdno čoavddus masa buohkat duhtet. Goitge lea deatalaš viggat ovttastahttit nu eatnat deasttaid go vejolaš.

Lean muđui gullan ahte Sámedikki válgaláhkalávdegotti čielggadus lea šaddan hui buorin raportan, mii dahká buori vuđđosa bargat viidáseappot.

Sámi vieruiduvvamat

Máhcan fas sámepolitihkalaš vuodđolávdái. Doppe lohka ahte birasgáhttenbargus ja bargus gáhttenráđđenvugiiguin háliida ráđđehus deattuhit sámi luonddu-, kulturmuito- ja kulturbirasárvvuid ja vieruiduvvamiid. Dát lea dakkár gažaldat man erenoamážit Vuodnabada gáhttema gažaldat Divtasvuona suohkanis lea dahkan áigeguovdilin. Gáhttenbargus mii dál dahkkojuvvo guovllus, lea deatalaš váldit mielde sámi beroštusaid plánemii ja láchit gáhttemii mii ii áitte guovllu bistevaš julevsámi čoahkášguovlun.

Mii gusto gáhttengažaldahkii, de leat guokte ášši maid ferte fuopmášit. Nubbi lea ahte sámi beroštusaid deasta boahdá ovdan ieš proseassas, mii máksá ahte sámi beroštusat eai badjelgehččojuvvo eaige báze guldalkeahtá. Nubbi lea ahte válbmasit hábmejuvvon gáhttenráđđenvugiin ferte atnit deastta sámi luondduárvvuin ja vieruiduvvamiin.

Areálasuddjen ja boazodoallu

Boazodoallu lea guovdilis oassi sámi kultuvrras. Boazodoalus leat mánggat hástalusat ovddabealde, earret eará boazodoalu areálaid suddjen. Diedáhusas leat mii dása gidden fuopmášumi. Boazodoalu areálaid suddjen sáhtta earret eará dáhpuhuvvat plána- ja huksenlága dárkkisteami bokte. Boazodoallu oassálastá

ovdamearkka dihtii dán láhkabarggu válmmaštallamii go ovddastuvvo Plánaláhkálávdegottis.

Viidáseappot sárggastuvvojit eará dagut maiguin váfista boazodoalu beroštusaid guovlluguovdasaš dásis, ovdamearkka dihtii dainna lágiin ahte álggahuvvojit guovlluguovdasaš bálddalastinarenat ja dainna lágiin ahte álggahuvvo plánaovttasbargu gielddaid ja fylkkagielddaid rájáid rastá. Dieđáhusas čujuhuvvo seammás man deatlaš lea ahte boazodoalu hálddahan- ja stivrenorgánat šaddet oasálašžan árrat plánaproseassaide.

Iešmearrideapmi

Dál molssun fáttá. Lunddolaš lea ahte Sámediggi berošta doahpagis iešmearrideapmi. Dieđáhusas čuožžu čállojuvvon ahte ráđdehus háliida joatkit gulahallama Sámedikkiin vai ožžojuvvo oktasaš áddejupmi das mo álbmotrievttálaš mearrádušat rievtti birra iešmearrideapmái galget áddejuvvot, ja sáhttit hábmejuvvot geavatlaš politihkkan Norggas.

Ráđdehussii lea geavatlaš politihkka deatlaš. Danne lea doaivumis ahte gulahallan Sámedikkiin dán gažaldagas šaddá nu konkrehtalažžan go vejolaš.

Gulahallan Sámedikkiin

Buoremus veahádat- dahje eamiálbmotpolitihka mii oažžut buori gulahallama bokte. Deatlaš lea ahte ipmirda nuppi geahččanvugiid ja oainnuid. Juos bures gulahallá, ja bures máhtta ákkastallat oainnuidis beales, de berre maiddái gullojuvvot. Danne dárbbasuvvo nu buorre gulahallan go vejolaš Sámedikkiin. Seammás lea buorre gulahallan juoga mii ii sáhte mearriduvvot, muhto fuolahuvvot geavada bokte.

Sámediggi lea maiddái čujuhan ahte háliidit iežaset geahččat ovttáárvosaš guoibmin gulahallamis Ráđdehusain ja Stuorradikkiin. Dasa háliidan dadjat ahte go olbmot gávnnadit oktiičalmmiid dialogii, de árvvusatnet guđet guimmiideaset dan vuodul go sis leat iešguđetlágan sajádagat.

Oažžun dihtii nu buori dialoga go vejolaš áigu ráđdehus danne váldit Sámedikki mielde árrat láhka- ja láhkaásahusbargguid oktavuodas. Ráđdehus háliida earret eará dahkat dihtomielalažžan ja soaitá nuppástuhttit dagaldusaid láhkálávdegottiid nammadeapmái vai Sámediggái addojuvvo vejolašvuohta ovddastuvvot, dahje vejolašvuohta nammadit áššedovdiid, lávdegottiide mat galget čielggadit áššiid mat namalassii gusket sámi álbmotjovkui. Ráđdehus háliida maiddái deatstait man deatlaš lea ahte Sámediggi boahá árrat mielde stuorát áššiid gieđahallamii, ja ahte áššit mat namalassii gusket sámi álbmotjovkui sáddejuvvojit

Sámediggái gulaskuddamii. Sámedikki gulaskuddancealkámušat adnojuvvojit diekkár áššiin erenoamáš dettolažžan. Ráđdehus áigu láhčit dilálašvuodaid nu ahte departemeanttat álggahit oktasaš geavada dáid duovdagiin.

Ráđdehus áigu lassin gulahallamii Sámedikkiin maiddá gulahallat eaktodáhtolaš sámi organisašuvnnaiguin, sámi ealáhusorganisašuvnnaiguin ja earáiguin sámepolitihka hárrái.

Sis-Finnmárku

Nugo namahuvvon, de lea diedáhusas sierra oassi mii váldá ovdan Sis-Finnmárkku dili. Distriktapolitihkas galget olu gaskaoamit sirdojuvvo fylkka-gielddaide 2003 rájes. Distriktapolitihkalaš gaskaomiid juogedettiin guovlluguovdasaš searvevuhtii galgá adnojuvvo deasta Sis-Finnmárkku dilálašvuodain. Ráđdehus áigu maiddá oppalaččat guorahallat gaskaoapmeapparáhta, ja áigu earret eará nannet Davvi-Romssa ja Finnmárkku doaibmabidjoavádaga.

Eará gaskaoapmi dán guvlui lea Sis-Finnmárkku Gárgedansearvi. Gielda- ja guovlodepartemeanta, man mun ovddastan, lea addán ruđaid searvvi álggaheapmái ja veahkeha vel gárgedankapitalain. Mun ovdehan ahte kapitálatnu ráhkaduvvo nu ahte luvve priváhta, riskadáhtolaš ieškapitála. Riskadáhtolaš ieškapitála fitnašuvvan dáidá leamen buoremus ovdehussan juos galgá oážžut buori ealáhusgárgedeami Sis-Finnmárkkus boahhteáiggis, ja dan bokte oážžut láhččojuvvo lasihuvvon barggolašvuhtii ja buoriduvvon birgenlágiide. Sis-Finnmárkku Gárgedansearvi aiddo nammaduvvon stivrra fuolaha sihkkarit ahte nu dahkkojuvvo.

Aiddo dalle go diedáhus manai deaddileapmái, de gulaimet ahte Guovdageainnu suohkan ii hálit oassálastit gárgedansearvi dál. Mun doaivvun liikká ahte Guovdageainnu suohkan fargga maiddá mearrida vuolgit mielde searvi, dasgo searvis šaddá deatalaš rolla guovllu ealáhuseallima gárgedeamis.

Oktiigeassu

Dát lassediedáhus ii mielddisbuvtte makkárga garra nuppástusaid sámepolitihkii. Seammás ii berre ovdanbidjamis leat eahpádus ovttasbargoráđdehusa árvovuđđosa ja vuolggasaji hárrái sámepolitihkas. Nugo daddjuvvon, de hábmejuvvo maiddá sámepolitihkka mángga departemeanttas fuolakeahttä iešgudet áigodaga sámediedáhusain. Buoremus sámepolitihkka ožžojuvvo áigálii sámi veahkadaga, man ovddasta Sámediggi, ja ráđdehusa gaskaneas ipmárdusain. Nappo lea buorre ja bajásrahkadeaddji gulahallan rivttes geaidnu. Seammás háliidan dadjat ahte sámepolitihkka lea surggiidgaskasaš. Dát máksá ahte dat lea lávdan buot servodaga surggiide. Danne lea váttis čohkket barggu buot surggiide oktanaga.

Diedáhusas ollásuvvo erenoamážit bargu sámi ealáhuseallima ja sámegeiela hárrái. Mii doaivut danne ahte Sámediggi lea bajásráhkadeaddji ja ávkkálaš mieđuhin dán barggus.

Veahádatpolitihkas dahje eamiálbmotpolitihkas lea olahuvvon dihto dássi go veahádatjoavku atná stáhta mieđuhin iige vuosttuhin, ja doaivvun ja jáhkán dán šaddat ráđdehusa ja Sámedikki ovttasbarggu dovdomearkan dás ovddasguvlui.